

О‘TKIR HOSHIMOVNING “IKKI ESHIK ORASI” ROMANIDA REAL HAYOT TARZI

Ahmadov Odilbek Alibek o‘g‘li

O‘zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti

Filologiya fakulteti 1-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: Pardayev Sirojiddin Shokir o‘g‘li

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada o‘z sohasida mustahkam o‘rin egallagan atoqli yozuvchimiz O‘tkir Hoshimovning dunyodagi ko‘plab kitobxonlarning qalbini larzaga solib, muhabbatini qozongan “Ikki eshik orasi” romanidagi qahramonlarning fojiali zamondagi achinarli hayoti haqida so‘z boradi. O‘tkir Hoshimov “Ikki eshik orasi” romanidagi qahramonlarning real hayotini yoritish orqali urush davridagi butun razolat, qatag‘on siyosati hamda shunga o‘xshash yovuzlik namunalarini qog‘ozga o‘ramasdan, ochiq-oydin yoritib beradi.

Kalit so‘zlar. O‘tkir Hoshimov, “Ikki eshik orasi”, roman, hayot, urush, insonparvarlik, Qora amma, Kimsan, inson.

So‘zlarga zeb berishda tenggi yo‘q hisoblangan buyuk yozuvchimiz O‘tkir Hoshimovning “Ikki eshik orasi” romani o‘z mazmuni jihatining ro‘yi-rostligi, personajlarning xatti-harakati, hayotining realliligi, qonli urush zamonining insonlar hayotiga rahna solgan fojiali oqibatlari va shunga qaramasdan insonlar qalbidagi mehr, soflik, muhabbat hamda qahramonlarning bir-biriga bo‘lgan e‘tibori, insonparvarliligi bilan boshqa yozuvchilarimizning durdona asarlaridan ajralib turadi. Shu tufayli bo‘lsa kerak ushbu asar bugungi kunga qadar adabiyot ixlosmandlari oldidagi o‘z mavqeyini mustahkam saqlab turibdi.

“Rost bilan yolg‘onning o‘rtasi – to‘rt enlik”, degan gap bor. Qiziq, nega endi oz emas, ko‘p emas, to‘rt enlik? Gap shundaki, ko‘z bilan quloqning orasi -to‘rt enlik ekan. Eshitganingga emas, ko‘rganingga isho. Maqsad – shu, - deydi O‘tkir Hoshimov o‘zining ushbu romanida.[3/5]

Darhaqiqat, bahosi oltinga teng hisoblangan ushbu satrlar bugungi oddiy hayotimizda ham o‘z aksini topib kelmoqda. Zero, “Ikki eshik orasi” romanining butun syujeti ham aslini olganda shu rost bilan yolg‘on jumllarini farqlay olish maqsadida yozilgandir. Ushbu romandagi har bir personajning alohida hayoti bor va o‘zining dunyoqarashi bilan alohida asar qilib yozsa arziydi.

Romanda o‘zining beg‘ubor va samimiyligi bilan qalblarni zabt etgan ona obrazi –Qora amma urush davridagi halok bo‘lgan, bedarak yo‘qolgan, asir tushgan yoki mayib-majruh bo‘lgan insonlarning onasi misolida asarga kiritilgan real timsol

hisoblanadi. Qora amma o'g'li Kimsanni butun umr urushdan qaytib kelishi umidi bilan azobli, mashaqqatli hayot kechiradi. Zotan, bu obrazning achinarli qismati sovuq urush davridagi har bir ayolning boshiga tushgan edi. Chunki, bu yorug' dunyoda kutishdan, sabr qilishdan-da qiyinroq, mashaqqatliroq tushuncha yo'q. Ammo qaysi ona o'z o'g'lining o'limini oson qarshi oladi. Albatta, Qora amma umidini uzmaydi.

Ammam yana jimib qoldi. Nafasining g'ijillashi kuchayib ketdi. Devorga Kimsan akamning suratiga tezgina qarab qo'ydi-da, xo'rsindi, yana ming'illab ashula ayta boshladi:

Jon bolam, jonim bolam, Olloga topshirdim sani,

Ohimga Ollo yetmadi, tuproqqa topshirdim sani. [3/5]

Yuqorida keltirilgan jumlada o'g'lini bir bora ko'rishga intiq bo'lgan, hayotga bo'lgan qiziqishi yolg'iz jigarbandi – Kimsan hisoblangan Qora ammaning pok mehr-muhabbati o'z aksini topadi.

Qalami o'tkir yozuvchimiz O'tkir Hoshimov urushning eng yovuz alomatlarini fosh etishda asosan Kimsan personajidan foydalanadi. Ya'ni, insonlarning asirga tushgandan keyingi hayotini bugungi insonlar ko'zi bilan qaraganda o'lim bilan barobardir. Chunki, insonlar asir tushgandan keyin fashistlar uchun tajriba quyoni vazifasini o'tashadi. Romanda dushmanlar asir bo'lgan insonlarni yalang'och holda muz ichiga tashlab, qancha muddat chidab berishlarini kuzatishadi. Bu qanday razolat? Nahotki, dushmanlarda yurak bo'lmasa, axir, ular ham odam-ku. Nahot, insonning insonga rahmi kelmasa, achinmasa. Nima bo'lganda ham biz insonmiz. Eng avvalo, shuni unutmasligimiz lozim. Aslini olganda, ushbu tajribalarni bugungi hayotimizdagi insonlar hatto hayvon ustida bajarishga ham ko'zi qiymaydi, yuragi dov bermaydi. To'g'ri, o'sha zamonlarda ham qalbi mehrga to'la insonlar bor edi: Orif oqsoqol, Husan Duma, Qora amma, Kimsan, Robiya, Olimjon bularning safini istaganimizcha to'ldirishimiz mumkin. Qalbi mehrga to'la, tinchlikparvar shuncha inson bo'la turib, nimaga bu razolatga chidashga majbur qolishgan ekan? degan savol ko'pchilikni, shu jumladan, meni ham qiziqtiradi. Lekin baribir urush vasvasasi, qo'rqinchi, samimiy insonlar qalbidagi mehrni o'ldirolmadi.

Shunga o'xshash achinarli hikoyalarni bir kitobga jamlashdek mashaqqatli ishni bajarish yozuvchimiz O'tkir Hoshimovga ham oson bo'lmagan bo'lsa kerak. Shubhasiz, fojiali vaziyatlarni real, ochiq-oydin aks ettirish buyuk mashaqqat. Biroq yozuvchimiz bu qiyinchilikni yengib o'tdi. Shu mehnatning samarasi tufayli bugun biz o'tmish voqealarini yaqqol baholay olamiz. Ijodkor ushbu asarga sarlavha tanlashda ham sira adashmaga. Zero, ushbu asar urush va tinchlik o'rtasidagi yorug' yo'l hisoblanadi. Ijodkor ushbu asarni yozyotganda aynan mana shu yorug' yo'lni bosib o'tayotgan bir palla edi. "Ikki eshik orasi" romani dolzarb mavzuni yoritganligi uchun ham ko'plab ijobiy va salbiy fikrlar bildirilishiga muvassar bo'lgan.

Asror Samad bu romanga nisbatan o‘z fiklaridan birida: “Zamonlar o‘tar , odamlar o‘zgarar, taraqqiyot avj nuqtalarga ko‘tarilar, ammo O‘tkir Hoshimovning bu romani boshqa mumtoz asarlar kabi xalq nazaridan qolmasa ajab emas“, - degan edi . Ushbu fikrning naqadar to‘g‘ri ekanligini anglash sira ham qiyin emas .

Foydalanilgan adabiyotlar .

- 1.Adabiyot 11-sinf darslik . II qism . Toshkent -2019
- 2.Ikki eshik orasi : roman . O‘tkir HOSHINOV .-Toshkent .Yangi asr avlodi ,2016
- 3.Ikki eshik orasi : roman -Toshkent „Sharq“ ,2012 ,-5-b;26-b
- 4.w.w.w.Ziyonet.uz
- 5.Tafakkur.uz